

Výchovně-vzdělávací program

pro školní družinu žáků 1. až 5. ročníků

Obsah

1	Identifikační údaje	2
2	Charakteristika školní družiny	3
2.1	Materiální a prostorové podmínky	3
2.2.	Personální obsazení a kvalifikovanost pedagogických pracovníků	4
2.3	Organizace dne ve ŠD	4
3	Cíle výchovně vzdělávací práce ve ŠD	5
4	Klíčové kompetence - integrované vzdělávací cíle	5
5	Návaznost na vzdělávací program základního vzdělávání:	7
6	Uplatňované formy, prostředky	7
7	Evaluační	8
8	BOZP	8
9	Psychosociální podmínky	9

1 Identifikační údaje

Výchovně vzdělávací program školní družiny vychází z ŠVP základní školy, Ostrava- Poruba, Komenského 668, příspěvková organizace.

Předkladatel:

Školní družina při Základní škole Ostrava-Poruba, Komenského 668, příspěvková organizace

Adresa: Komenského 13/668, 708 00 Ostrava-Poruba

Ředitelka školy: Mgr. Renáta Fialová

Telefon: 596 910 585, 732 663 468

E-mail: zskomenskeho@centrum.cz

Web: www.zskomenskehoporuba.cz

IČO: 70984727

IZO: 102520208

Zřizovatel:

Statutární město Ostrava, Městský obvod Poruba

Klimkovická 28/55, 708 56 Ostrava-Poruba

Telefon: 599 480 111

E-mail: info@moporuba.cz

2 Charakteristika školní družiny

---

1. září 1956 byla slavnostně otevřená osmiletá střední škola na ulici Komenského, jejíž součástí byla tzv. družina mládeže, dnes – školní družina. (*z kroniky školy*)

Školní družina je součástí ZŠ Komenského a tvoří se školou kompaktní celek. Šest oddělení školní družiny navštěvuje průměrně 160 žáků. Do školní družiny (dále jen ŠD) jsou přijímáni žáci 1. až 5. tříd. Oddělení ŠD jsou sestavována z žáků různého věku s ohledem na zachování třídních kolektivů.

První kontakt s rodiči budoucích prvňáčků a vedoucí vychovatelkou je na schůzce, která se koná vždy v červnu před nástupem do školní docházky. Zde jsou zákonní zástupci informováni o provozu ŠD, stravování, režimu dne školní družiny, činnosti a charakteru ŠD. Ostatní rodiče žáků se o provozu ŠD informují prostřednictvím vyvěšených materiálů na nástěnce ŠD, na webových stránkách školy či osobně.

Základním prostředkem práce ve ŠD je hra, která přináší kladné emoce, navozuje nové zážitky a využívá prvky zážitkové pedagogiky. Hra motivuje k sebevýchově trávení volného času. Je jedinečnou možností získávání společných prožitků ve skupině a následného využívání v životě dětí.

Význam ŠD je v pedagogickém ovlivňování volného času dětí. Organizace se liší od vzdělávání ve škole. Všechny aktivity jsou na bázi dobrovolnosti a přiměřené věku. Činnosti přináší žákům kladné emoce. Snažíme se v ŠD vytvořit takové prostředí, aby se v něm žáci cítili příjemně a byli plně uspokojováni. Vedeme žáky k podílení se na vytváření vkusného a příjemného prostředí.

Zvláštní pozornost je věnována žákům, kteří jsou zařazeni do režimu speciálního vzdělávání.

Žáci mohou v rámci ŠD navštěvovat různé zájmové kroužky vypsané pro každý školní rok (zaměření na zručnost, vědomosti, pohybové aktivity apod.).

V rámci ŠD jsou organizovány aktivity vázané k významným obdobím a dnům – Mikuláš, Vánoce, Velikonoce, Den matek, Den dětí a další.

2.1 Materiální a prostorové podmínky

Největší výhodou na ŠD je to, že většina oddělení má svou vlastní třídu, která je využívána pouze v rámci mimoškolní činnosti vyjma jednoho oddělení. Dvě třídy jsou vybavené novým nábytkem. Podlahová krytina je snadno omyvatelná. V hrací části místností jsou koberce.

Třídy ŠD jsou umístěny převážně v přístavbě školy, jedna třída je v mezipodlaží u jídelny, další jsou v přízemí školy. Třídy ranní i odpolední družiny se nacházejí z důvodu bezpečnosti v blízkosti hlavního východu ze školy. V přístavbě se nachází kabinet vychovatelek, který je vyhovující prostorově i vybavením.

Ve třídách jsou k dispozici hračky i konstruktivní hry pro rozvoj logického myšlení i jemné motoriky. Pravidelně jsou dokupovány nové a modernější pomůcky. Velmi dobré je vybavení spotřebním materiálem, jako jsou výkresy, barvy, barevné papíry, lepidla, nůžky, tavné pistole, omalovánky. Součástí vybavení ŠD je velké množství metodických příruček, které slouží ke všem činnostem v různých ročních obdobích.

Školní jídelna je vkusně zařízená, není příliš vzdálená od jednotlivých oddělení ŠD. Jídelna zabezpečuje plnohodnotnou stravu podle výživových norem a spotřebního koše hygienických předpisů. Součástí oběda je nápoj.

V hale školy je automat na mléčné výrobky. Pitný režim je zabezpečován individuálně, žáci si nosí nápoje z domu nebo využívají pitnou vodu z vodovodu. Každá vychovatelka může využívat s žáky i jiné prostory školy např. tělocvičnu, keramickou dílnu nebo školní kuchyňku.

Pro pohybové aktivity využíváme pozemek školy, který nám nabízí nejrůznější možnosti a který umožňuje dětem plně se realizovat. Na pozemku školy je víceúčelové hřiště s umělým povrchem, které je oploceno, část plochy je travnatá se vzrostlými stromy, které umožňují odpočinek ve stínu. V zimním období využíváme, pokud je sníh, kopec k bobování.

2.2 Personální obsazení a kvalifikovanost pedagogických pracovníků

Pedagogické působení zajišťuje 5 – 6 vychovatelek, dle aktuálního počtu oddělení.

Jádro pedagogického sboru ŠD tvoří 3 plně kvalifikované vychovatelky na plný úvazek (0,95 nebo 1,00). Ostatní vychovatelky pracují na částečný úvazek.

Odborné zaměření si vychovatelky prohlubují v akreditovaných kursech a samostudiem. Dle potřeby spolupracují s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, psychologem či školním asistentem. Doplnují si znalosti v oblasti speciální pedagogiky, aby mohly individuálně působit i na děti s různými znevýhodněními.

Vychovatelka je iniciátorem a průvodcem žáka při činnostech, motivuje ho, navozuje přímo nebo nepřímo jeho činnost, řídí ho a hodnotí.

Musí probouzet u žáků aktivní zájem o okolí, chuť poznávat prostředí kolem sebe a vnímat podněty, pečovat o sociální kontakty a rozvíjet dovednost kultivované komunikace.

Podněcuje a rozvíjí přirozenou zvědavost dítěte, chuť objevovat a odvahu projevit se a ukázat, co vše zvládne.

Žádoucí projevy žáků přiměřeně oceňuje a chválí.

2.3 Organizace dne ve ŠD

- provoz ŠD: 6:00 hod. - 7:45 hod
   11:40 hod. - 16:30 hod.
- Ranní družina je umístěná v přízemí na pravé straně u schodiště.
- Po vyučování předávají vyučující žáky vychovatelkám. Od tohoto okamžiku přebírá za žáky odpovědnost vychovatelka ŠD.
- Dle stanoveného harmonogramu přecházejí jednotlivá oddělení na oběd.
- Po obědě následuje odpočinková činnost v družinových třídách.
- Mezi 14:00hod – 15:00 hod. se zaměřujeme na zájmovou řízenou činnost. V této době si rodiče nemohou vyzvedávat děti ze ŠD z důvodů narušování činnosti.
- Od 15:00 hod. je vyčleněna hodina na zájmové kroužky. Žáci přecházejí v doprovodu vychovatelky do jednotlivých kroužků.
- Ve ŠD jsou prohlubované kompetence, které jsou rozvíjené v průběhu školní výuky. Dojde tak provázanosti práce ZŠ a ŠD. Při prohlubování kompetenci vycházíme z těchto činností:

- Denní řád je dostatečně pružný, aby reagoval na individuální možnosti žáků a jejich aktuální potřeby.
- Denně jsou zařazené zdravotně preventivní pohybové aktivity ve třídách nebo ve venkovním prostředí.
- V době nepříznivého počasí je žákům nabídnut plnohodnotný program dle jejich zájmů.
- Spontánní a řízené činnosti v denním programu jsou vyvážené.
- Veškeré aktivity jsou organizované tak, aby žáky podněcovali k vlastní aktivitě a experimentování.
- Dopřát žákům, pracovat svým tempem a podle svých možností
- Pokud to počasí dovoluje, jsou aktivity prováděné ve venkovním prostoru.
- Režim dne je závazný pouze pro jídlo a odpočinek, ostatní činnosti jsou přizpůsobené zájmům žáku v odděleních.
- Věkově smíšené třídy jsou ve ŠD samozřejmostí.
- Úkolem vychovatelek ŠD je spolupráce s jednotlivými vyučujícími
- Spolupráce s výchovnou poradkyní a školním metodikem prevence

3 Cíle výchovně-vzdělávací práce ve ŠD

- Vědomí cíle a jeho existence je základním předpokladem každého pedagogického působení. Jasně stanovený cíl nám umožňuje možnost pozdějšího hodnocení a sebehodnocení naší práce vychovatelek. Zájmové vzdělávání ve ŠD obohacuje denní režim žáka, zajišťuje odborné pedagogické vedení. Družina ve vhodném prostředí nabízí činnosti podnětné, zajímavé a obsahově bohaté. Družina poskytuje bezpečné prostředí, a to nejen z hlediska fyzického zdraví, ale i dobrých podmínek pro emocionální a sociální rozvoj.

Pro práci ve ŠD akceptujeme cíle pro předškolní zařízení – jsou to:

- 1 rozvoj dítěte a jeho učení a poznání
- osvojování si základu hodnot, na nichž je založena naše společnost
- získávání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako svobodná osobnost působící na své okolí.

Ve ŠD doplňujeme základní cíle o cíle specifické pro ŠD:

- 1. vychováváme k smysluplnému využívání volného času a vybavujeme žáky dostatkem námětů pro naplňování volného času
- Rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací, které vedou k potřebě celoživotního vzdělávání.

4 Klíčové kompetence - integrované vzdělávací cíle

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj dětí a uplatnění každého člena ve společnosti.

Ve výchovné práci v družině navazujeme na kompetence pro školní výuku, které rozšiřujeme o kompetenci – smysluplnost k trávení volného času

ŠD nemá stanovené standardy, kterými musí žáky vybavit, proto jsou kompetence přiměřené jejich schopnostem spíše jenom posilovány a rozvíjeny

Jedinou činností posilujeme více kompetencí současně.

Prioritní kompetence:

1. kompetence k učení
2. kompetence k řešení problému
3. komunikativní kompetence
4. sociální a interpersonální kompetence
5. občanské kompetence
6. kompetence k trávení volného času

Kromě výše uvedeného pojetí klíčových kompetencí jsou použitelné i jiné kompetence a formulace, které jsou uplatňovány v EU a zemích OECD:

1. být schopen vzít v úvahu zkušenost
2. dávat věci do souvislosti a organizovat poznatky různého druhu
3. organizovat svůj učební proces
4. být schopen řešit problémy
5. být zodpovědný za své učení
6. zvažovat různé zdroje dat
7. radit se s lidmi ve svém okolí
8. konzultovat s experty
9. získávat informace
10. vytvářet a uspořádávat dokumentaci
11. chápat kontinuitu minulosti a současnosti
12. nahlížet na aspekty rozvoje společnosti kriticky
13. být schopen vyrovnávat se s nejistotou komplexnosti situací
14. účastnit se diskusí a vyjadřování vlastního názoru
15. hodnotit sociální chování související se zdravím, spotřebou a prostředím
16. vážit si umění a literatury
17. rozumět více jazykům a hovořit jimi
18. být schopen hovořit na veřejnosti
19. obhajovat vlastní názor a argumentovat
20. naslouchat názorům jiných lidí a brát je v úvahu
21. vyjadřovat se písemně
22. být schopen spolupráce a práce v týmu
23. činit rozhodnutí

24. řešit konflikty
25. brát na sebe zodpovědnost
26. organizovat svou vlastní práci
27. být houževnatý při překonávání obtíží
28. být schopen sebereflexe

5 Návaznost na vzdělávací program základního vzdělávání:

Ve ŠD navazujeme a inspirujeme se těmito oblastmi: oblast člověk a jeho svět se člení do dalších pěti tematických okruhů:

- 1. Místo kde žijeme** – zahrnuje poznávání nejen nejbližšího okolí, ale také organizaci života v rodině, ve škole, ve společnosti, v obci. Pro žáky 1. tříd, je důležitá cesta do školy a zpět domů, poznávání různých služeb, významných institucí (FNO, Policie ČR a Mětská, VŠB TUO, Městský úřad Poruba, Planetárium, Meteorologická stanice apod.). Do tohoto celku zařazujeme i dopravní výchovu.
- 2. Lidé kolem nás** – žáci si osvojují zásady vhodného chování, jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu tolerance, empatie a vzájemné úcty. Žáci si osvojují jak se vhodně seznamovat z druhými lidmi, jak správně pozdravit a podávat ruku, v praxi se učí zásadám stolování, rozvíjí své vyjadřovací schopnosti.
- 3. Lidé a čas** – těžištěm tohoto okruhu ve ŠD je především budování správného režimu dne a jeho dodržování. Žáci se učí respektovat čas druhých, využívat svůj vlastní čas a vytvářet návyky, které přinesou do přípravy na vyučování pravidelnost a účelnost.
- 4. Rozmanitost přírody** – toto téma nabízí pestré aktivity, v jejichž rámci se žáci seznámí s rozmanitostí a proměnlivostí živé a neživé přírody. Plánujeme tematické vycházky, na kterých mají žáci příležitost pozorovat její bohatství i změny. Tyto poznatky lze rozvíjet při výtvarném nebo jiném zpracování.
- 5. Člověk a jeho zdraví** - žáci poznávají především sami sebe, získávají poučení o zdraví a o nemocech, o prevenci chorob, o odpovědnosti za své zdraví. Průběžně se seznamují se zdravým životním stylem.

6 Uplatňované formy, prostředky

Vyhláška o zájmovém vzdělávání stanovuje náplň práce ŠD takto: jsou to zejména činnosti pravidelné, dále příležitostné akce a nabídka spontánních aktivit. ŠD umožňuje odpočinkové činnosti a přípravu na vyučování. Všechny tyto okruhy musíme chápat v nejširším smyslu slova.

- **Pravidelná činnost** – je dána týdenní skladbou zaměstnání a představuje zejména organizované aktivity zájmového charakteru (zájmové kroužky).
- **Příležitostné akce** – přesahují zpravidla rámec jednoho oddělení a nejsou zahrnuté do standartní týdenní skladby činnosti (např. Vánoční jarmark, velikonoční výstavka, karnevaly apod.).
- **Spontánní aktivity** – zahrnují každodenní individuální klidové činnosti po obědě, při pobytu venku, spontánní hry v rámci ranního pobytu žáků nebo v tkzv. koncové družině, kdy jsou slučována oddělení z důvodů činnosti zájmových kroužků. Vychovatelky zajišťují při těchto činnostech nejen bezpečnost žáků, ale také navozují a podněcují některé jejich aktivity.

- **Odpočinková činnost** – chápeme nejen ve smyslu klidových činností (poslechová činnost, individuální hry, četba), ale i jako aktivní odpočinek (rekreační činnosti), který kompenzuje jednostrannou zátěž během školního vyučování – např. Závodivé hry při pobytu venku
- **Příprava na vyučování** – nespočívá ve vypracování domácích úkolů, ale zahrnujeme do ní didaktické hry, tematické vycházky a další činnosti, jimiž upevňujeme a rozšiřujeme poznatky, které žáci získali ve školním vyučování.

7 Evaluace

Smyslem evaluace je zkvalitňování naší práce, vyvarování se chyb, sledování nových trendů, získávání informací od rodičů, samotných žáků nebo kolegů pedagogů.

Má význam při korekcích a inovacích výchovného působení, při změnách vzdělávacích a výchovných strategií a určování nových priorit. Můžeme ji uskutečňovat pozorováním, rozhovory, anketou a jinými šetřeními, rozbory dokumentace, testováním jak si účastníci poradí se zadaným úkolem apod. Vyhodnocení znamená porovnání, posuzování zjištěných údajů vzhledem ke zvoleným kritériím. Evaluace je důležitou součástí pedagogického ovlivňování volného času ve ŠD, proto do časového plánu zahrnujeme evaluační plán.

- **Vnitřní evaluační procesy probíhají na úrovni:**

1. individuální – každá vychovatelka na konci školního roku hodnotí vlastní práci a hledá stále nové metody, které by postupně vedly ke kvalitnějším výsledkům své práce.

2. týmové – provádí kolektiv vychovatelek, které hodnotí svou vlastní činnost na pravidelných poradách. Stanoví společně postupy pro další období nebo provádějí úpravy výchovně vzdělávacího programu.

3. vedení školy – výchovnou práci ve ŠD hodnotí vedení školy, které zjišťuje, jak jsou naplňované vytyčené cíle a jak družina plní své poslání.

Vychovatelky zpracovávají **plány činnosti** ŠD na jednotlivé měsíce školního roku. Ve svých měsíčních plánech vycházejí z těchto tematických okruhů a doplňují je aktuálními celodružinovými akcemi a ročními obdobími. Tyto plány činnosti odevzdávají prostřednictvím vedoucí vychovatelky vedení školy.

Evaluační zpráva – hodnotící zpráva o činnosti ŠD je zpracována za každé pololetí a předána vedení školy

8 BOZP

Vychovatelky se zúčastňují pravidelně školení zaměstnanců v oblasti BOZP a PO. Sledují aktuální problémy publikované v odborných časopisech Školství, Učitelské noviny.

Podmínky pro hygienické a bezpečné působení ŠD:

- Vhodná struktura režimu žáků ve ŠD s dostatkem relaxace a aktivního pohybu dané režimem ŠD a skladbou zaměstnání.
- Vhodný stravovací a pitný režim (dle věkových a individuálních potřeb každého žáka).
- zdravé prostředí užívaných prostor družiny se řídí platnými normami danými legislativou ochrany žáků před úrazy a nemocemi.

- Výrazné označení nebezpečných předmětů a prostor využívaných žáky ŠD např. zpracování a zveřejnění provozních řádů keramické dílny, tělocvičen, školního hřiště atd. Pravidelná kontrola prostor a zařízení z hlediska jejich bezpečnosti odpovědnými pracovníky školy.
- Dostupnost prostředků 1. pomoci, kontaktu na lékaře a praktická dovednost vychovatelek poskytnout 1. pomoc.
- Poučení žáků pro oblast bezpečnosti – např. v době prázdnin, a volných dnů
- Při pobytu na školním hřišti se řídí žáci „Provozním řádem“.

9 Psychosociální podmínky

Klidné prostředí a příznivé sociální klima, otevřenost a partnerství v komunikaci, úcta, tolerance, uznání, empatie, spolupráce a pomoc druhému, sounáležitost s oddělením ŠD a školy.

Respekt k potřebám jedince a jeho osobním problémům, činnost vycházející ze zájmu žáků a osvojování si toho, co má pro žáky praktický smysl a vede praktické zkušenosti, sledování všestranného prospěchu žáka jako hlavního článku veškeré pedagogické činnosti.

Věková přiměřenost a motivující hodnocení – respekt k individualitě žáka, jeho hodnocení v souladu s individuálními možnostmi a individuálním pokrokem, dostatečná zpětná vazba.

Ochrana žáků před násilím, šikanou a dalšími patologickými jevy.

Vytváření podmínek pro spoluúčasť žáků na životě školy a ŠD, která přechází do modelu demokratické společnosti – budování komunity na principech svobody, odpovědnosti a stability.

Včasná informovanost žáků i jejich rodičů nebo zákonných zástupců o činnosti ŠD a jejím provozu osobně nebo rovněž na Webu školy.

31. 8. 2019 v Ostravě-Porubě

Zpracovala vedoucí vychovatelka Věra Tománková: .....

Schválila ředitelka školy Mgr. Renáta Fialová: .....

Platnost dokumentu: od 1. 9. 2019